

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історіографії і джерелознавства**

Марущенко Олександр Володимирович

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ІСТОРІОГРАФІЯ

**Навчально-методичний посібник
для студентів денної та заочної форми навчання, які навчаються за
спеціальністю “032 Історія та археологія”**

Івано-Франківськ, 2019

УДК 94 (477.8): 930.1
ББК 63.3 (4Укр) 624
М – 25

У методичному посібнику на основі вітчизняної та іноземної наукової літератури і джерел вміщено програму курсу з історіографії українсько-польських відносин у роки Другої світової війни, тематичний план, вимоги до самостійної роботи студентів.

Автор: О. В. Марущенко, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історіографії і джерелознавства

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор,
Олег Станіславович Жерноклеєв
завідувач кафедри всесвітньої історії
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника” (ПНУ)

кандидат історичних наук, доцент
Микола Дмитрович Вітенко
кафедра історії слов’ян
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника” (ПНУ)

**Рекомендовано до друку Вченою Радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
(протокол № __ від “__” _____ 2019 р.)**

Прикарпатський національний
університет
імені Василя Стефаника

Зміст

Передмова.....	4
Програма курсу.....	8
Тематичний план.....	9
Тематика семінарських занять	14
Оцінювання знань та навичок студентів.....	15
Політика курсу.....	18
Самостійна навчальна робота студентів.....	20
Індивідуальна навчальна робота студентів.....	22
Методи навчання.....	24
Методи контролю.....	24
Перелік питань для підсумкового контролю (самоконтроль).....	26
Програмові вимоги до заліку.....	28
Методичне забезпечення.....	30
Рекомендовані джерела та література до курсу	31

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичний посібник із вибіркової дисципліни «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів спеціальності «Історія та археологія» (освітньо-кваліфікаційний рівень “бакалавр”).

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія» є особливості і тенденції відображення в науковій історичній літературі українсько-польського протистояння в роки минулої світової війни на Волині та в Галичині як історичного явища.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню вибіркового курсу «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія»: архівознавство і джерелознавство, джерела з історії України, етнологія України, історіографія: теорія і методологія, історія України, політологія, теорія і методика наукових досліджень.

Дисципліни, що використовують матеріали вибіркового курсу «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія»: філософія і методологія історії, історіографія історії України, історіографія всесвітньої історії ХХ ст., історіографія історії зарубіжних слов'ян.

Метою викладання вибіркового навчального курсу «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія» є виявлення, систематизація та комплексний аналіз основних проблем історії українсько-польських відносин в роки минулої світової війни у вітчизняній і зарубіжній історичних науках впродовж 1990-х – 2000-х рр.

Завданням вивчення вибіркового навчального курсу «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія» є ознайомлення студентів з основними групами історіографічних джерел з проблеми, провідними тенденціями і напрямками дослідження теми, її

концептуально-методологічними й науково-теоретичними засадами, головними документальними і монографічними публікаціями, аналіз наукового доробку з проблеми провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

предмет, мету і завдання вибіркової навчальної дисципліни, концептуально-теоретичні і методологічні засади вивчення теми, ключові терміни і поняття зазначеного курсу, провідні наукові погляди і позиції вітчизняних і зарубіжних науковців, археографічні й історіографічні джерела, які стосуються українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.

вміти:

синтезувати й аналізувати новітні історіографічні підходи до вивчення історії українсько-польських відносин в роки Другої світової війни, розкривати зміст і спрямованість наукових шкіл, поглядів і концепцій, комплексів археографічних та історіографічних джерел з досліджуваної проблеми, робити порівняльні компаративістські висновки й узагальнення з основних тем зазначеного вибіркового курсу та їх тлумачень у вітчизняній і зарубіжній історіографіях.

Складові професійної компетентності, якими має оволодіти студент в результаті вивчення курсу:

практична – здатність і готовність застосовувати знання, одержані під час вивчення вибіркового курсу «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія», у практичних ситуаціях;

дослідницька – здатність і готовність аналізувати та моделювати стан та розвиток джерелознавчих та історіографічних досліджень з проблематики українсько-польських відносин в роки Другої світової війни;

викладацька – готовність до викладацької діяльності в межах освітніх програм, використання сучасних педагогічних методів та засобів активізації педагогічної діяльності при вивченні вибіркового курсу «Українсько-

польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія»;

організаційна – здатність і готовність вести самостійний пошук, добір та опрацювання інформації, джерел і літератури з тематики і проблематики українсько-польських відносин в роки Другої світової війни;

контрольна – здатність і готовність здійснювати перевірку достовірності фактів, інформаційних повідомлень, інноваційних підходів щодо стану і перспектив розвитку джерелознавчих та історіографічних досліджень українсько-польських відносин в роки Другої світової війни;

суспільно-політична – здатність розуміти і пояснювати суспільні процеси і впливати на них, здатність ефективно проводити дослідження джерелознавчих та історіографічних проблем українсько-польських відносин в роки Другої світової війни, забезпечувати розв’язання завдань і досягнення позитивних результатів у цій галузі історичної науки;

діагностична – володіння історичними знаннями з джерелознавства й історіографії українсько-польських відносин в роки Другої світової війни, теорією та методологією (підходами, принципами і методами) дослідження їх дискусійних проблем;

інформаційно-аналітична – здатність побудувати ефективну систему інформаційних ресурсів для результативного вивчення джерелознавства й історіографії українсько-польських відносин в роки Другої світової війни, формування умінь на основі отриманої інформації формулювати комплексні аналітичні висновки з даної тематики і проблематики, здатність інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію в процесі вивчення історії українсько-польських взаємин в роки Другої світової війни;

комунікативна – здатність використовувати в професійній діяльності усне та писемне мовлення державною та іноземними мовами.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія» у

студентів формуються:

здатність аналізувати історичні чинники зародження, нинішній стан і перспективи розвитку історіографії і джерелознавства українсько-польських відносин в роки Другої світової війни;

уміння виявляти спільні й відмінні риси в теоретико-методичних підходах українських і зарубіжних істориків, що вивчають джерела, історію й історіографію українсько-польських відносин в роки Другої світової війни;

здатність цілеспрямовано вивчати та відстоювати загальнолюдські, національні демократичні і духовно-культурні цінності, вироблені європейською цивілізацією в процесі історичного розвитку;

здатність розрізняти історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України і Польщі, українського і польського народів;

здатність застосовувати у практичних ситуаціях знання, здобуті під час вивчення вибіркового курсу «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія»;

уміння обирати та використовувати сучасні теорії, концепції, методологічні засади і досягнення вітчизняної та зарубіжної історичної науки та освіти у вивченні минулого і сьогодення відносин між Україною і Польщею.

Навчальна програма передбачає проведення 6 лекцій (12 годин), 9 семінарських занять (18 годин), та 60 годин самостійної роботи, завершується заліком.

Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить:

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Методологія, основні етапи та джерельна база дослідження проблеми.

Теоретико-методологічні засади осмислення українсько-польських відносин в роки Другої світової війни. Основні етапи розвитку історіографії теми. Репрезентативність джерельної бази.

Тема 2. Причини українсько-польського протистояння у роки Другої світової війни у висвітленні українських та польських істориків.

Досвід українсько-польських відносин та його вплив на конфлікт. Національна політика Другої Речі Посполитої як чинник ескалації українсько-польського протистояння. Ідеологія інтегрального націоналізму та її вплив на розгортання міжетнічного конфлікту. Зовнішній чинник в українсько-польському протистоянні. Психо-ментальні причини ескалації українсько-польського протистояння у роки Другої світової війни.

Тема 3. Національний та європейський контексти українсько-польського протистояння в сучасному історіографічному дискурсі.

Стратегія українського політичного проводу. Політика польського еміграційного уряду. Ставлення Церкви до збройного-політичного протистояння на Волині. Історико-географічні особливості перебігу конфлікту. Паралелі й аналогії з історії Центрально-Східної Європи.

Тема 4. Проблема встановлення чисельності жертв в українській та польській історіографіях.

Експертні висновки вчених. Свідчення очевидців.

Тема 5. «Волинські події» у національній та суспільній свідомості. Соціологічний вимір «волинської дискусії». Події Другої світової війни у національній пам'яті. Політична складова «волинського питання».

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки
<p>Тема 1. Методологія, основні етапи та джерельна база дослідження проблеми. 1. Теоретико-методологічні засади осмислення українсько-польських відносин в роки Другої світової війни. 2. Основні етапи розвитку історіографії теми. 3. Репрезентативність джерельної бази.</p>	<p>Лекція, 4 год. Семінарське заняття 2 год. Самостійна робота 12 год.</p>	<p>Каліщук О. Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурси. Львів, 2013. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин, 2010. Літопис Української Повстанської Армії. Торонто-Львів, 1977-2016. Т. 1-53. Літопис УПА. Нова серія. Київ-Торонто, 1995-2012. Т. 1-19. Україна в Другій світовій війні. Погляд з XXI ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2. К., 2011. Українська історіографія на зламі XX і XX століть: здобутки і проблеми.</p>	<p>Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.</p>	<p>5/5</p>

		Львів, 2004.		
Тема 2. Причини українсько-польського протистояння у роки Другої світової війни у висвітленні українських та польських істориків. 1. Досвід українсько-польських відносин та його вплив на конфлікт. 2. Національна політика Другої Речі Посполитої як чинник ескалації українсько-польського протистояння. 3. Ідеологія інтегрального націоналізму та її вплив на розгортання міжетнічного конфлікту. 4. Зовнішній чинник в українсько-польському протистоянні. 5. Психо-ментальні причини ескалації українсько-польського протиборства у роки Другої світової війни.	Лекція, 2 год. Семинарське заняття 4 год. Самостійна робота 12 год.	Каліщук О. Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурси. Львів, 2013. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин, 2010. Літопис Української Повстанської Армії. Торонто-Львів, 1977-2016. Т. 1-53. Літопис УПА. Нова серія. Київ-Торонто, 1995-2012. Т. 1-19. Україна в Другій світовій війні. Погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2. К., 2011. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХ століть: здобутки і проблеми. Львів, 2004.	Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.	5/5
Тема 3. Національний та	Лекція, 2 год.	Каліщук О. Українсько-	Робота з історичними	5/5

<p>європейський контексти українсько-польського протистояння в сучасному історіографічному дискурсі.</p> <p>1. Стратегія українського політичного проводу.</p> <p>2. Політика польського еміграційного уряду. Ставлення Церкви до збройного-політичного протистояння на Волині.</p> <p>3. Історико-географічні особливості перебігу конфлікту.</p> <p>4. Паралелі й аналогії з історії Центрально-Східної Європи.</p>	<p>Семінарське заняття 4 год.</p> <p>Самостійна робота 12 год.</p>	<p>польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурси. Львів, 2013.</p> <p>Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин, 2010.</p> <p>Літопис Української Повстанської Армії. Торонто-Львів, 1977-2016. Т. 1-53.</p> <p>Літопис УПА. Нова серія. Київ-Торонто, 1995-2012. Т. 1-19.</p> <p>Україна в Другій світовій війні. Погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2. К., 2011.</p> <p>Українська історіографія на зламі ХХ і ХХ століть: здобутки і проблеми. Львів, 2004.</p>	<p>термінами, історичними постатями, історичними джерелами.</p>	
<p>Тема 4. Проблема встановлення чисельності жертв в українській та польській</p>	<p>Лекція, 2 год.</p> <p>Семінарське заняття 4 год.</p>	<p>Каліщук О. Українсько-польське протистояння на Волині та в</p>	<p>Робота з історичними термінами, історичними постатями,</p>	<p>5/5</p>

<p>історіографіях.</p> <p>1. Експертні висновки вчених.</p> <p>2. Свідчення очевидців.</p>	<p>Самостійна робота 12 год.</p>	<p>Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурси. Львів, 2013.</p> <p>Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин, 2010.</p> <p>Літопис Української Повстанської Армії. Торонто-Львів, 1977-2016. Т. 1-53.</p> <p>Літопис УПА. Нова серія. Київ-Торонто, 1995-2012. Т. 1-19.</p> <p>Україна в Другій світовій війні. Погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2. К., 2011.</p> <p>Українська історіографія на зламі ХХ і ХХ століть: здобутки і проблеми. Львів, 2004.</p>	<p>історичними джерелами.</p>	
<p>Тема 5. «Волинські події» у національній та суспільній свідомості.</p> <p>1. Соціологічний вимір «волинської дискусії».</p>	<p>Лекція, 2 год.</p> <p>Семінарське заняття 4 год.</p> <p>Самостійна робота 12 год.</p>	<p>Каліщук О. Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий</p>	<p>Робота з історичними термінами, історичними постатями, історичними джерелами.</p>	<p>5/5</p>

<p>2. Події Другої світової війни у національній пам'яті.</p> <p>3. Політична складова «волинського питання».</p>		<p>та суспільний дискурс. Львів, 2013.</p> <p>Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Ніжин, 2010.</p> <p>Літопис Української Повстанської Армії. Торонто-Львів, 1977-2016. Т. 1-53.</p> <p>Літопис УПА. Нова серія. Київ-Торонто, 1995-2012. Т. 1-19.</p> <p>Україна в Другій світовій війні. Погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2. К., 2011.</p> <p>Українська історіографія на зламі ХХ і ХХ століть: здобутки і проблеми. Львів, 2004.</p>		
---	--	--	--	--

Тематика семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Денна форма навчання		
1	Зарубіжна українська історіографія про основні проблеми українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.	2
2	Український самостійницький рух і українсько-польські відносини 1940-х рр. у польському науковому історіографічному дискурсі.	2
3	Дослідження історії українсько-польських відносин періоду Другої світової війни у наукових дослідженнях І.Ільюшина.	2
4	Українсько-польські відносини доби Другої світової війни в науковій творчості В.В'ятровича.	2
5	Польський історик Г.Мотика про основні проблеми українсько-польських відносин періоду Другої світової війни	2
6	Демографічний аспект українсько-польського протистояння періоду Другої світової війни: історіографія	4
7	Локальна польсько-українська війна 1940-х рр.. у національній та суспільній свідомості.	2
8	Підсумкова контрольна робота.	2
Заочна форма навчання		
1.	Український самостійницький рух і українсько-польські відносини 1940-х рр. у польському науковому історіографічному дискурсі.	2
2.	Локальна польсько-українська війна 1940-х рр.. у національній та суспільній свідомості.	2

Оцінювання знань та навичок студентів

Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Всього	
Поточний контроль	Контрольні роботи	Колоквіум	Реферативна робота		
35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів	
Шкала перерахування оцінок					
Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік	
90-100	відмінно	5	A	зараховано	
80-89	добре	4	B		
70-79			C		
60-69	задовільно	3	D		
50-59			E		
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)				
0-24 (0-49) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано	
Сума балів по талону № 1, 2 0-49	незадовільно	2	FX		
Сума балів по талону № 3 0-49	незадовільно	2	F		
Загальна система оцінювання курсу	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
	Поточний контроль	Контрольна робота	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів
Семінарські заняття	Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом				

(поточний контроль)	<p>виставляння балів від “1” до “5”. Позначення “0” виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов’язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.</p> <p>Пропущене з поважних причин заняття студент може “відпрацювати” у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило “відпрацювання” проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).</p>												
Вимоги до контрольної роботи	<p>Написання контрольної роботи є обов’язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.</p> <p>Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології.</p> <p>Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):</p> <table border="1" data-bbox="443 1800 1430 2060"> <thead> <tr> <th data-bbox="443 1800 1034 1845">Завдання</th> <th data-bbox="1034 1800 1430 1845">Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="443 1845 1034 1890">1 теоретичне</td> <td data-bbox="1034 1845 1430 1890">10 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="443 1890 1034 1935">2 теоретичне</td> <td data-bbox="1034 1890 1430 1935">10 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="443 1935 1034 1980">3 практичне</td> <td data-bbox="1034 1935 1430 1980">5 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="443 1980 1034 2024">4 знання термінів</td> <td data-bbox="1034 1980 1430 2024">3 бали</td> </tr> <tr> <td data-bbox="443 2024 1034 2060">5 знання хронології</td> <td data-bbox="1034 2024 1430 2060">2 бали</td> </tr> </tbody> </table>	Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	10 балів	2 теоретичне	10 балів	3 практичне	5 балів	4 знання термінів	3 бали	5 знання хронології	2 бали
Завдання	Кількість балів												
1 теоретичне	10 балів												
2 теоретичне	10 балів												
3 практичне	5 балів												
4 знання термінів	3 бали												
5 знання хронології	2 бали												

Колоквіум	Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквіуму. Перелік питань додається. Критерії оцінювання колоквіуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)	
	Критерії	Бали
	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів
	правильна стисла відповідь	12-15 балів
	поверхова відповідь	8-11 балів
	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів
	розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
	неправильна відповідь або її відсутність	0 балів
Самостійна робота	<p>Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.</p> <p>Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни.</p> <p>Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату.</p> <p><u>Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (10) балів)</u></p>	

Критерії	
● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
● розкритий лише окремий аспект	- 1-2 бали
● реферат не зарахований	- 0 балів

Політика курсу

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані

джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота передбачає опрацювання студентами джерел та літератури, рекомендованих до лекцій і семінарських занять, вивчення історичної термінології та хронології, підготовку рефератів на семінарські заняття, конспектування монографій і наукових статей, відпрацювання пропущених лекцій та семінарських занять. Формами контролю самостійної роботи студентів є письмові опитування і завдання, перевірка конспектів лекцій і семінарських занять, консультації, термінологічні і хронологічні диктанти, контрольні і самостійні роботи, колоквиуми, співбесіди.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасна наука про історичні передумови формування конфліктного потенціалу українсько-польських відносин.	3
2.	Історичні передумови локальної українсько-польської війни 1940-х рр. в сучасних наукових розвідках.	3
3	Німецький чинник в українсько-польському конфлікті 1940-х рр.: історіографія.	3
4	Сучасна вітчизняна історіографія про вплив радянського фактора на польсько-українське протистояння 1940-х рр.	3
5.	Історіографічне значення міжнародних наукових семінарів «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни» і наукових збірників «Україна-Польща: важкі питання».	3
6.	Антипольська акція УПА на Волині: сучасна вітчизняна історіографія.	3
7.	Українсько-польський конфлікт 1940-х рр. в контексті соціальної, усної, гендерної історії та історії повсякденності.	3
8.	Просопографічні дослідження українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.	3
9.	Українсько-польські відносини 1939-1945 рр. у Галичині: історіографія.	3
10.	Тарас Бульба-Боровець та УПА (Поліська Січ) і українсько-польський конфлікт доби Другої світової війни: історіографічний аспект.	3
11.	Мемуари учасників самостійницького руху ОУН і УПА	3

	як історичне джерело вивчення українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.	
12.	Спроби українсько-польського порозуміння в роки Другої світової війни в оцінках сучасних науковців.	3
13.	Вітчизняна історіографія про національну політику Польщі міжвоєнної доби як чинник загострення українсько-польських відносин.	2
14.	Українсько-польський конфлікт та ідеологія інтегрального націоналізму: історіографічний контекст.	2
15.	УГКЦ і українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія проблеми.	2
16.	Українсько-польське протистояння 1940-х рр. в європейському вимірі: історіографічний дискурс.	2
17.	Провід українського самостійницького руху і польсько-український конфлікт періоду Другої світової війни: історіографія.	2
18.	Польський еміграційний уряд і українсько-польське протистояння доби Другої світової війни: історіографічні інтерпретації.	2
19.	Концепція «другої польсько-української війни 1942-1947 рр.» В.В'ятровича та її історіографічне значення.	2
20.	Українсько-польські відносини доби Другої світової війни у науковій творчості Володимира Косика.	2
21.	Проблематика українсько-польських відносин часів Другої світової війни в науковій творчості Я.Грицака, Я.Дашкевича, Л.Зашкільняка.	2
22.	Волинська трагедія 1943 р. крізь призму етнічних стереотипів: історіографія.	2
23.	Минуле як чинник конфліктогенності в українсько-польських відносинах.	2
24.	Українсько-польські відносини періоду Другої світової війни в трикутнику «історія – історіописання – політика»: важкий тягар минулого і сучасні виклики.	2
Всього:		60

ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Орієнтовні теми рефератів для студентів

1. «Літопис УПА» - джерело до вивчення історії українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
2. Депортаційно-переселенські акції комуністичних режимів СРСР і Польщі в дослідженнях сучасних української і польської історіографій: порівняльний аспект.
3. Видання Центру досліджень визвольного руху у Львові про українсько-польські відносини в роки Другої світової війни.
4. Проблематика українсько-польських відносин періоду Другої світової війни на сторінках «Українського історичного журналу» (1991-2016 рр.).
5. Часопис «Визвольний шлях» (1991-2020 рр.) про українсько-польські відносини доби Другої світової війни.
6. Журнал «Український визвольний рух» про українсько-польські відносини 1939-1945 рр.
7. Трагічні події 1943-1944 рр. на Волині і в Галичині очима українських науковців.
8. Волинські події 1943 р. у контексті політики пам'яті Республіки Польща.
9. Холмщина 1942 р.: початок другої польсько-української війни. Історіографічний дискурс.
10. Антиукраїнські дії Армії Крайової у Галичині (1944 р.): історіографія.
11. Польське підпілля та радянська влада: від співпраці до протистояння. Історіографія проблеми.
12. «Геноцидна» теорія Волинської трагедії 1943 р.: відповідь українських науковців.
13. Історико-географічні особливості перебігу українсько-польського конфлікту в історіографічному вимірі.
14. Наукові видання Українського інституту національної пам'яті про українсько-польські відносини періоду Другої світової війни.

15. Історіографія української діаспори про Волинську трагедію 1943 р.
16. Вітчизняна історіографія про ментально-психологічні причини українсько-польського конфлікту в роки Другої світової війни.
17. І.Лисяк-Рудницький про основні проблеми українського самостійницького руху й польсько-українські відносини часів Другої світової війни.
18. Львівська наукова історична школа дослідження українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
19. Українсько-польські відносини періоду Другої світової війни в наукових дослідженнях Н.Дейвіса і Т.Снайдера.
20. Польський історик Р.Тожецький про основні проблеми українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У ході вивчення навчальної дисципліни «Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни: історіографія» використовуються три групи методів: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності, а також методи контролю. Перша група методів представлена словесними (розповідь, лекція), наочними (ілюстрація) та практичними (реферати) методами. З метою активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності використовуються методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності в навчанні (роз'яснення мети навчального предмета та подання вимог до вивчення предмету), метод активізації у формі обміну думками. В рамках використання третьої групи методів використовуються методи усного та письмового контролю.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

В рамках навчально-виховного процесу, з метою визначення рівня знань, умінь та навичок студентів реалізується чотириступеневий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять шляхом оцінювання усних відповідей та письмових робіт (бліц-самостійних робіт, до написання яких залучається кілька студентів) і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та їх рівня підготовки до виконання конкретної роботи. В рамках кожного змістового модуля за поточну успішність студент може отримати по 5 балів.

Модульний контроль проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. За кожен підсумкову роботу студент може отримати 15 балів.

Навички роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення реалізується шляхом перевірки індивідуальних науково-дослідних робіт. Індивідуальна науково-дослідна робота оцінюється максимально у 10 балів.

Семестровий контроль здійснюється у формі заліку. У випадку коли студент за результатами семестрового контролю набирає 25 і більше балів та немає невідпрацьованих пропущених занять та негативних оцінок він отримує залік автоматично. За таких обставин його підсумкова оцінка за семестр множиться на коефіцієнт 2. У випадку, коли окремі із вищенаведених умов не є витримані, студент складає залік, на який виносяться всі питання, які вивчалися впродовж семестру. Якщо до заліку студент не відпрацював пропущені заняття та отримані незадовільні оцінки, він складає залік за талоном № 2. У такому випадку за залік студент може отримати максимально 50 балів, які додаються до балів, які студент набрав за результатами поточного та модульного контролів, а також оцінка за індивідуальну науково-дослідну роботу.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (САМОКОНТРОЛЬ)

1. Основні етапи становлення і розвитку історіографії українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
2. ОУН і УПА в сучасній північноамериканській і західноєвропейській історіографіях.
3. Український самостійницький рух періоду Другої світової війни в комуністичній історіографії (на прикладі СРСР і ПНР).
4. Сучасна вітчизняна історіографія українського самостійницького руху 1940-х — 1950-х рр.
5. Головні проблеми створення, організації й діяльності УПА у вітчизняному історіографічному дискурсі.
6. Українська зарубіжна історіографія про виникнення і становлення Української повстанської армії.
7. Особливості “бандерівської” і “мельниківської” концепцій історії українського самостійницького руху періоду Другої світової війни.
8. Сучасні історіографічні тлумачення Акту відновлення Української державності від 30 червня 1941 р.
9. Просопографічні підходи до вивчення історії українського визвольного руху 40-х — 50-х рр. ХХ ст., українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
10. Сучасна вітчизняна історіографія про взаємовідносини ОУН(б) і УПА з іншими представниками українського політичного спектру.
11. Чисельний, національний й соціальний склад УПА в наукових оцінках сучасних українських істориків.
12. Новітня польська історіографія українського самостійницького руху періоду Другої світової війни.
13. ОУН і УПА в сучасному польському історіографічному дискурсі.
14. Трагічні події на Волині і в Галичині у 1943-1944 рр. очима

українських і польських науковців: компаративістський аналіз.

15. Акція “Вісла” як об'єкт вітчизняних історіографічних досліджень.

16. Сучасна російська історіографія українського антикомуністичного руху опору у другій половині 1940-х — середині 1950-х рр.

17. Історіографічне значення семінарів українських і польських істориків “Україна-Польща: важкі питання”.

18. Джерелознавче, археографічне й історіографічне значення документальних збірників “Літопис Української повстанської армії”.

19. Взаємовідносини українського самостійницького руху з нацистською Німеччиною в роки Другої світової війни: сучасна вітчизняна історіографія.

20. Історіографічне значення діяльності Центру досліджень визвольного руху у м. Львові і Наукового центру досліджень національно-визвольного руху Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ

1. Стан наукової розробки проблеми.
2. Класифікація основних груп історіографічних джерел.
3. Методологічні засади дослідження.
4. Історична наука про тактику і стратегію націоналістичних організацій на початковому етапі Другої світової війни.
5. Історичні дослідження збройної боротьби націоналістів (жовтень 1939 — червень 1941 рр.).
6. Дослідження переходу революційної ОУН на антинімецькі позиції (1941-1942 рр.).
7. Еволюція програмово-політичних засад (III НЗВ ОУН) та військово-підготовча діяльність бандерівської організації у 1943 році в світлі історичної науки.
8. Наукове осмислення мотивів створення УПА та стратегії “двофронтової” боротьби.
9. Організаційно-правове оформлення та діяльність українського повстанського запілля в наукових працях дослідників.
10. Вітчизняна історіографія українсько-польського конфлікту 1940-х рр і участь в ньому ОУН і УПА.
11. Історична наука про спротив самостійницького руху “другій” радянській західноукраїнського регіону.
12. Дослідники про створення та функціонування УГВР — всеукраїнського представницького органу політичного керівництва національно-визвольної боротьби.
13. Збройне протистояння ОУН, УПА, “Поліської Січі” з комуністичною радянською системою, її силовими та військовими формуваннями в наукових розвідках істориків.
14. Історичні праці про повстансько-підпільний рух у період “великої блокади”.

15. Історичні наукові розвідки про збройну боротьбу ОУН і УПА в 1947-1948 роках.

16. Боротьба націоналістичного підпілля в 1945 — середині 1950-х років у світлі досліджень вітчизняних істориків.

17. Літопис УПА як історичне та історіографічне джерело.

18. Мемуари активних учасників українського самостійницького руху 1940-х рр. та їх історіографічне значення.

19. Вітчизняні організаційно-наукові структури з вивчення українського національно-визвольного руху періоду Другої світової війни та їх археографічна діяльність.

20. Дослідження актуальних проблем українського національно-визвольного руху 1920-х — 1950 рр. в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

21. Теоретико-методологічні засади осмислення українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.

22. Основні етапи розвитку історіографії теми.

23. Репрезентативність джерельної бази.

24. Українські і польські історики про досвід українсько-польських відносин та його вплив на конфлікт.

25. Національна політика Другої Речі Посполитої як чинник ескалації українсько-польського протистояння: історіографічний контекст.

26. Ідеологія інтегрального націоналізму та її вплив на розгортання міжетнічного конфлікту у фокусі наукових студій.

27. Зовнішній чинник в українсько-польському протистоянні: історіографія.

28. Психологічні причини ескалації українсько-польського протистояння у роки Другої світової війни очима дослідників.

29. Стратегія українського політичного проводу, в українсько-польському протистоянні: історіографічний дискурс.

30. Політика польського еміграційного уряду стосовно протистояння з українцями в роки Другої світової війни: історіографія.

31. Ставлення Церкви до збройного політичного протистояння на Волині у 1943-1944 рр. у фокусі історичних досліджень.

32. Історико-географічні особливості перебігу українсько-польського конфлікту.

33. Українсько-польський конфлікт 1943-1944 рр.: паралелі й аналогії з історії Центрально-Східної Європи.

34. Експертні висновки вчених, щодо демографічних аспектів українсько-польського конфлікту 1940-х рр.

35. Демографія українсько-польського протистояння 1940-х рр.: свідчення очевидців.

36. Соціологічний вимір «волинської дискусії».

37. Події Другої світової війни в українській і польській національній пам'яті.

38. Політична складова «волинського питання» у сучасних міждержавних відносинах України і Польщі.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Здіорук С.І., Гриневич Л.В., Здіорук О.І. Показчик публікацій про діяльність ОУН та УПА (1945-1998 рр.) - К., 1999.

2. Лисенко О.Є., Марущенко О.В. Організація українських націоналістів та Українська повстанська армія: Бібліографічний показчик публікацій 1998-2002 років. - К., 2002.

Лисенко О.Є., Марущенко О.В. Українсько-польські стосунки періоду Другої світової війни у вітчизняній історіографії: Бібліографічний показчик. - Київ-Івано-Франківськ, 2003.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Базова

1. Енциклопедія історії України. Т. 1-9. - К., 2003-2012.
2. Історичне джерелознавство. - К., 2002.
3. Калакура Я.С. Українська історіографія. - К., 2004.
4. Каліщук О. Українсько-польське протистояння на Волині та в Галичині у роки Другої світової війни: науковий та суспільний дискурси. – Львів, 2013.
5. Кентій А.В. Збройний чин українських націоналістів. 1920-1956. Історико-архівні нариси. Т. 1. Від Української Військової Організації до Організації Українських Націоналістів. 1920-1942. - К., 2005.
6. Кентій А.В. Збройний чин українських націоналістів. 1920-1956. Історико-архівні нариси. Т. 2. Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів. 1942-1956. - К., 2008.
7. Кентій А.В. Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1946-1956 рр.). - К., 1999.
8. Кентій А.В. Нариси історії Організації українських націоналістів (1929-1941 рр.) - К., 1998.
9. Кентій А.В. Нариси історії Організації українських націоналістів (1941-1942 рр.) - К., 1999.
10. Кентій А.В. Українська військова організація (УВО) в 1920-1928 рр. Короткий нарис. - К., 1998.
11. Кентій А.В. Українська повстанська армія в 1942-1943 рр. - К., 1999.
12. Кентій А.В. Українська повстанська армія в 1944-1945 рр. - К., 1999.
13. Киричук Ю. Нариси з історії українського -національно-визвольного руху 40-50-х рр. ХХ століття. - Львів, 2000.
14. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). - К., 1999.
15. Колесник І.І. Українська історіографія. - К., 2000.

16. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України. - Чернівці, 1999.
17. Літопис Української Повстанської Армії. - Торонто-Львів, 1977-2016. - Т. 1-53.
18. Літопис УПА. Нова серія. - Київ-Торонто, 1995-2012. - Т. 1-19.
19. Макарчук С.А. Джерела з історії України. - Львів, 1999.
20. Муковський І., Лисенко О. Звитяга і жертвність. Українці на фронтах Другої світової війни. - К., 1996.
21. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Історичні нариси. - К., 2005.
22. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. - К., 2005.
23. ОУН в 1941 році. Документи: В 2-х ч. - К., 2006.
24. ОУН в 1942 році. Документи. - К., 2006.
25. Патриляк І.К. “Встань і борись! Слухай і вір...”: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939-1960 рр.) - Львів, 2012.
26. Політична історія України. У 6-ти томах. Т.4. Україна у Другій світовій війні (1939-1945). - К., 2003.
27. Політичний терор і тероризм в Україні. ХІХ-ХХ ст. Історичні нариси. - К., 2002.
28. Україна в Другій світовій війні. Погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2.- К., 2011.
29. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХ століть: здобутки і проблеми. - Львів, 2004.

Допоміжна

1. Безсмертя. Книга Пам'яті України. 1941-1945. - К., 2000.
2. Боляновський А. Дивізія “Галичина”. Історія. - Львів, 2000.
3. Боляновський А. Українські військові формування в збройних силах

Німеччини (1939-1945). - Львів, 2003.

4. Брицький П.П. Україна в Другій світовій війні (1939-1945) — Чернівці, 1995.
5. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945-1980-ті роки. - К., 2007.
6. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка руху українських націоналістів та УПА (1920-1945). - К., 2006.
7. Веденєєв Д.В. Одиссея Василя Кука. Военно-политический портрет последнего командующего УПА. - К., 2007.
8. Веденєєв Д.В., Биструхін Г.С. “Повстанська розвідка діє точно й відважно...” Документальна спадщина підрозділів спеціального призначення Організації українських націоналістів та Української повстанської армії 1940-1950-ті роки. - К., 2006.
9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX ст. - К., 1996.
10. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст.: Нариси політичної історії. - К., 1993.
11. Ільющин І.І. Волинська трагедія 1943-1944 рр. - К., 2003.
12. Ільющин І.І. ОУН-УПА і українське питання в роки Другої світової війни (в світлі польських документів). - К., 2000.
13. Ільющин І.І. Протистояння УПА і АК (Армії Крайової) в роки Другої світової війни на тлі діяльності польського підпілля в Західній Україні. - К., 2001.
14. Історія українського війська (1917-1945) — Львів, 1996.
15. Кентій А., Лозицький В. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941-1944). - К., 2005.
16. Киричук Ю. Український національний рух 40-50-х років XX ст.; Ідеологія та практика. - Львів, 2003.

17. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. - Львів, 1993.
18. Кучер В. ОУН-УПА в боротьбі за незалежну Україну. - К., 1997.
19. Литвин В.М. Україна у Другій світовій війні (1939-1945). - К., 2004.
20. Мірчук П. Українська Повстанська Армія. Документи і матеріали: 1942-1952. - Мюнхен, 1953.
21. Патриляк І.К. Військова діяльність ОУН(б) у 1940-1942 роках. - К., 2004.
22. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. - К., 2010.
23. Примаченко Я. Північноамериканська історіографія діяльності ОУН і УПА. - К., 2010.
24. Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках. - К., 2002.
25. Стародубець Г.М. Генеза українського повстанського запілля. - Тернопіль, 2008.
26. Стародубець Г.М. ОУН(б) в українському національно-визвольному русі на Волині в роки Другої світової війни (1941-1943 рр.) - Тернопіль, 2002.
27. Стародубець Г.М. Українське повстанське запілля (друга половина 1943 — поч. 1946 років) — Тернопіль, 2006.
28. Ткаченко С.Н. Повстанческая армия. Тактика борьбы. - Минск, 2000.
29. Україна в Другій світовій війні у документах: Збірник німецьких архівних матеріалів. - Львів, 1997-2000. - Т. 1-4.
30. Україна-Польща: важкі питання: Матеріали міжнародних наукових семінарів істориків “Українсько-польські відносини під час Другої світової війни” - Варшава, 1998-2001. - Т. 1-5, Луцьк; 2009. - Т. 7,8; Луцьк, 2004. - Т. 9; Варшава, 2006. - Т. 10.
31. Українська Повстанська Армія — феномен національної історії: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. - Івано-Франківськ, 2003.
32. Український визвольний рух: Збірники 1-15 - Львів, 2003-2012.

33. Чайковський А.С. Невідома війна: партизанський рух в Україні в 1941-1944 рр. мовою документів, очима історика. - К., 1994.

Інформаційні ресурси

1. www.cdvr.org.ua
2. www.Litopysupa.com

